

בש"פ 633/23 - אלכסנדר מוזגובוי נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון

בש"פ 633/23

לפני: כבוד השופט י' כשר

העורר: אלכסנדר מוזגובוי

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערר על החלטת בית המשפט המחוזי (השופט נ' סילמן), מיום 12.1.2023, במ"ת 46798-07-22

בשם העורר: עו"ד יוגב נרקיס

בשם המשיבה: עו"ד מסעד מסעד

החלטה

בפני ערר לפי סעיף 53 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996, על החלטתו של בית המשפט המחוזי בחיפה (השופט נ' סילמן), מיום 12.1.2023, במ"ת 46798-07-22. בהחלטתו דלעיל דחה בית המשפט המחוזי את בקשת העורר לעיון חוזר בתנאי מעצרו, כך שישוחרר לחלופת מעצר בקהילה טיפולית אגב הליך המעצר.

עיקרי כתב האישום והליכים קודמים

1. ביום 24.7.2022 הוגש נגד העורר כתב אישום המייחס לו עבירת ניסיון חטיפה לפי סעיף 369 לחוק

עמוד 1

העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק), בצירוף סעיף 25 לחוק, ועבירת תקיפה סתם לפי סעיף 379 לחוק.

לפי המתואר בכתב האישום, ביום 3.7.2022, בשעות הערב, הבחין הנאשם בקטינה, ילידת שנת 2006, במהלך נהיגה ברכבו. בעקבות כך, יצא הנאשם מרכבו, ארב לקטינה, תפס את מותניה בחוזקה, וגררה לעבר רכבו, תוך שהצמידה לגופו וניסה לחסום את פיה. בהמשך, ניסה העורר לדחוף את הקטינה אל תא המטען האחורי ברכבו, תוך שימוש בכוח, ותוך שראשה נחבט ברכב - כל זאת במטרה לחטוף את הקטינה. בעוד העורר מנסה להכניסה לתא המטען, זעקה הקטינה לעזרה וניסתה בכל כוחה להיחלץ מאחיזת העורר, תוך שהתחננה בפני העורר כי יניח לה. בשלב מסוים, חלף במקום רכב אשר הבחין בקטינה ובעורר. בעקבות כך, משך הנאשם את הקטינה מתא המטען לעבר המדרכה, רכן מעליה, תוך שאחז בה על מנת שזו לא תוכל להימלט, והעמיד פנים כי הוא שואל לשלומה ומסייע לה. זאת, עד שחלף הרכב האמור. לאחר מכן, הרים העורר את הקטינה מהמדרכה, משכה בחוזקה, וניסה שוב להכניסה לתא המטען ברכבו, על מנת לבצע את החטיפה, תוך שהקטינה ממשיכה להתנגד. לבסוף, לאחר מאבקים, הצליחה הקטינה, למרבה המזל, למשוך את תשומת ליבם של עוברי אורח, אשר הביאו בעצם התקרבותם למקום לכך שהנאשם שיחרר את הקטינה וזו הצליחה להימלט.

2. בד-בבד עם הגשת כתב האישום נגד העורר, הגישה המדינה בקשה למעצרו עד תום ההליכים המשפטיים נגדו.

3. ביום 24.7.2022 התקיים דיון בעניינו של העורר בפני בית המשפט המחוזי (השופט א' אליקים), בסופו הוחלט כי לנוכח קיומו של "ניצוץ ראיתי" להוכחת המיוחס לעורר בכתב האישום, העורר יוותר במעצר ביניים עד להחלטה אחרת. עוד הורה בית המשפט כי יוגש תסקיר מעצר בעניינו של העורר על ידי שירות המבחן.

4. ביום 26.10.2022 הוגש תסקיר המעצר האמור, אשר פירט אודות נסיבות חייו הקשות של העורר (שאמנע מלפרטן על מנת שלא לפגוע, שלא לצורך, בצנעת הפרט של העורר).

עוד צוין בתסקיר כי העורר הביע בפני גורמי שירות המבחן אופתיה כלפי המתלוננת, וצער סביב הנסיבות שהובילו למעצרו. בנוסף, צוין כי העורר הביע רצון ויכולת להשתלב בהליך טיפולי. בסיכום התסקיר, הביע שירות המבחן את דעתו כי בהיעדר שילובו של העורר בהליך טיפולי קיים סיכון בינוני להישנות התנהגות דומה בעתיד מצדו, ואף כי סיכון זה עשוי לעלות באופן משמעותי ככל שיהיה העורר מצוי תחת השפעת חומרים ממכרים.

לבסוף, קבע שירות המבחן כי אין בנמצא מערך פיקוח מוצע עבור העורר, כך שלא ניתן לבחון אפשרות לחלופת מעצר.

5. ביום 30.10.2022 התקיים דיון נוסף בעניינו של העורר, במסגרתו הורה בית המשפט המחוזי (השופט נ' סילמן), בהסכמת העורר, על מעצר העורר עד תום ההליכים, בכפוף לשמירת זכותו לפנות בבקשה לעיון חוזר אף בלא צורך בעמידה בתנאים הנדרשים לכך.

6. בהמשך לכך, ביום 8.12.2022, הגיש העורר בקשה לעיון חוזר, במסגרתה ביקש לבחון את אפשרות שחרורו לחלופת מעצר ביחידת "תכנים" - קהילה טיפולית בבית החולים קריית שלמה, תוך שעמותת "אכפת" תשמש כחלופה מגבה פרטית. לבקשה צורפה חוות דעת של מומחה קליני לקרימינולוגיה, מר איתן סלע, אשר קבע כי קיים צורך בשילוב העורר בהליך טיפולי לשם שיקומו.

בעקבות כך הורה בית המשפט המחוזי (השופט נ' סילמן) על הגשת תסקיר מעצר משלים בעניינו של העורר, אשר יבחן את התאמתו לחלופה הטיפולית המוצעת, וכן את התאמת המפקחים.

7. ביום 11.1.2023 הוגש תסקיר משלים כאמור, במסגרתו שב שירות המבחן על עיקרי הדברים באשר להתרשמותו מן העורר, כפי שפורטו בתסקיר המעצר הראשון. יחד עם זאת, וחרף התרשמותו החיובית של שירות המבחן מרצונו של העורר להשתלב בהליך טיפולי, וכן מהתאמתו לכך, קבע שירות המבחן, כדלקמן: "לצורך בחינת אפשרות שילוב בקהילה טיפולית קיים צורך בערב מגבה שהינו תנאי הכרחי, זאת במידה והמטופל נושר מטיפול, אולם במקרה זה לא קיים ערב מעין זה. לאור כך, תוך שאנו ערים למצבו הנפשי והרגשי של העורר, אין באפשרותנו לבוא בהמלצה על שחרורו לחלופה טיפולית".

8. ביום 12.1.2023 התקיים דיון בבקשה לעיון חוזר, במסגרתו טען המבקש כי חרף מסקנת שירות המבחן בתסקיר המשלים, יש לשחררו לחלופת מעצר טיפולית. בסופו של יום דחה בית המשפט המחוזי (השופט נ' סילמן) את הבקשה, תוך שקבע כי למרות נסיבותיו הקשות, עניינו של העורר אינו עומד בתנאים אשר נקבעו בפסיקה לצורך שילוב נאשם בחלופת מעצר טיפולית בשלב המעצר, וזאת, בעיקרו של דבר, לאור המלצתו השלילית המפורשת של שירות המבחן באשר לאפשרות שחרורו של המבקש לחלופת המעצר המוצעת. טעם מרכזי נוסף להחלטתו של בית המשפט המחוזי התבסס על הערכת שירות המבחן לפיה אירוע החטיפה המיוחס לעורר התרחש על רקע נתק דיסוציאטיבי שחווה, הנובע מהמבנה הקליני של אישיותו. בית המשפט המחוזי מצא כי מאפייניו הקליניים של העורר מעוררים חשש להישנות התנהגותו, ומשכך נדרש מערך פיקוח הדוק על העורר. טעמים נוספים ומשניים להחלטת בית המשפט התמקדו בקושי בהמשך ניהול ההליך המשפטי של העורר אגב השתלבותו בטיפול, וכן הרקע הפסיכיאטרי של העורר ושימוש בחומרים ממכרים, בהיותם מגבירי סיכון.

מכאן הערר שלפניי.

הטענות במסגרת הערר

9. לטענת העורר, שגה בית המשפט המחוזי משנתן משקל מרכזי לאלמנט ה-"טכני" של היעדר ערב מגבה בהחלטתו, בעוד שלא נתן משקל מספק לקביעות חיוביות שנכללו בתסקירי שירות המבחן ביחס לעורר, לפיהן: שילובו של העורר בקהילה טיפולית צפוי להקטין את מסוכנותו; העורר גילה רצון אותנטי להשתלב בהליך טיפולי; העורר הביע אמפתיה ביחס לקטינה; נסיבותיו האישיות הקשות של העורר שהובילו לביצוע מעשיו; העובדה כי העורר פנה לטיפול פסיכיאטרי עוד קודם מעורבותו באירוע.

10. בהתחשב במכלול הנסיבות האמורות, טוען העורר כי עניינו עומד בהנחיות שנקבעו ב-בש"פ 1981/11

מדינת ישראל נ' סויה (21.3.2011) (להלן: עניין סויה), בנוגע לשחרור עצור לחלופת מעצר טיפולית, ובהנחיות מרחיבות שנקבעו במסגרת החלטות מאוחרות לעניין סויה.

11. טענה נוספת של העורר מתייחסת להתבססות החלטת בית המשפט המחוזי על "המבנה הקליני של אישיות המבקש". לטענת העורר, טעם זה היה צריך דווקא להצדיק את שחרורו של העורר לחלופת טיפולית, מאחר שזו נועדה, מטבעה, לתת מענה ללקות הקלינית ממנה סובל העורר.

12. ביום 29.1.2023 קיים בפניי דיון בערר, במסגרתו שב וטען בא-כוח העורר את הטענות המפורטות לעיל, וביקש להורות על בחינת התאמתו של העורר לשחרור לחלופת טיפולית. יצוין כי לאחר שסיים בא-כוח העורר לטעון, באופן מלא, לא מצאתי צורך בשמיעת טענות המשיבה, וזאת משום שהגעתי כבר בשלב זה לכלל מסקנה כי דין הערר להידחות, מהטעמים שיפורטו להלן.

דיון והכרעה

13. כידוע, הכלל הוא כי המועד המתאים לבחינת אפשרות שילובו של נאשם בהליכי גמילה, במסגרת חלופת מעצר טיפולית, אינו חל בשלב המעצר, אלא בשלב ריצוי העונש. בית משפט זה התווה במסגרת עניין סויה מספר תנאים אשר בהתקיימם תתאפשר סטייה מן הכלל האמור, והם: כאשר הנאשם החל הליך טיפולי עובר למעצרו; כאשר פוטנציאל הצלחה של ההליך הטיפולי הוא גבוה (בהתחשב במאפייניו של הנאשם ושל העבירות המיוחסות לו, לרבות המלצת שירות המבחן בעניינו); וכאשר יש בהליך הטיפולי כדי ליתן מענה הולם למסוכנות הנשקפת מהנאשם (ראו: עניין סויה, פסקה 8; וכן ראו: בש"פ 4621/22 אלעס נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (2.8.2022) (להלן: עניין אלעס)).

בעניין סויה נקבע כי התנאי העיקרי והמרכזי הוא התנאי הראשון, וכי ככל שהתנאי האמור אינו מתקיים, יהיה ראוי בית המשפט להורות על שחרור לחלופת טיפולית כאשר התנאי השני והשלישי מתקיימים במצטבר (עניין סויה, פסקה 7).

בהמשך, בעניין אלעס, נקבע כי כדי שניתן יהיה לשחרר נאשם למסגרת טיפולית מבלי שהתנאי הראשון מתקיים, כאשר מתקיימים התנאי השני והתנאי השלישי בלבד, תידרש -

"...המלצה מנומקת וחד-משמעית של שירות המבחן אשר תבסס את הצורך בטיפול ואת סיכויי הצלחתו וכן תעצב מסגרת של השגחה בטוחה וקשיחה אשר תשלול מהנאשם את האפשרות לבצע עבירות, לשבש מהלכי משפטו ולהימלט מן הדין. קיומה של המלצה חיובית כאמור היא בגדר תנאי-שאין-בלתו (ההדגשה אינה במקור - י' כ') (עניין אלעס, פסקה 19).

14. במקרה שלפניי לא נטען כי העורר החל בהליך גמילה טרם מעצרו, ומכאן שאין חולק על כך שהתנאי הראשון אינו מתקיים ביחס אליו.

משכך, כאמור, נדרשת המלצה חיובית חד-משמעית של שירות המבחן. בענייננו לא ניתנה המלצה שכזו. כפי שעולה מתסקיר שירות המבחן, היות והחלופה הטיפולית המוצעת אינה מהווה חלופת מעצר הרמטית, נדרשת "חלופה מגבה", אשר תבטיח את החזרתו של העורר למעצר במצב בו יעזוב את המסגרת הטיפולית. שירות המבחן מצא כי אין באפשרותו לפקח אודות הנעשה במסגרת החלופה המגבה שהוצעה במקרה דנן, ומכאן שלא ניתן לראות בה כממלאה אחר התנאי, ההכרחי, לקיומו של גורם מגבה במקרה דנן.

יודגש כי בניגוד לטיעוניו של בא-כוח העורר, השיקול בדבר קיומה של חלופה מגבה אינו מהווה שיקול "טכני" כלל וכלל, אלא שיקול מהותי, בהיותו משפיע על המסוכנות הנשקפת מן העורר (וראו הציטוט שהובא לעיל מההחלטה בעניין אלעסם). יתר על כן, בענייננו, העריך שירות המבחן כי קיים סיכון להישנות מעשיו של העורר באם ישוחרר ממעצר, בהינתן מאפייניו האישיים-הקליניים, כך שעיצובה של "מסגרת של השגחה בטוחה וקשיחה" הינו נדרש במיוחד.

לאור האמור, ובניגוד לטענת העורר, איני סבור כי בית המשפט המחוזי נתן משקל יתר לשיקול זה, באופן אשר מצדיק התערבות.

15. לפני סיום יודגש כי לא נעלמו מעיני נסיבות חייו הקשות של העורר, כמו גם העובדה כי דחיית בקשתו נובעת מאי-יכולתו להציע ערבים מגבים, כאשר אף זו נובעת מנסיבות חייו. התוצאה המתקבלת, מנקודת מבט זו, מעוררת אי נחת. ברם, שיקול האינטרס הציבורי, לעניין מסוכנותו של העורר - העולה בראש ובראשונה מנסיבות העבירה בה הינו מואשם, אשר אינה מופגת מהאמור בתסקיר שירות המבחן - גובר.

משכך, הערר נדחה.

ניתנה היום, ט"ז בשבט התשפ"ג (7.2.2023).

ש ו פ ט